

Θάλασσα του πρωϊού

**Ἐδῶ ἄς σταθῶ. Κι ἄς δῶ κ' ἐγώ τὴν φύσι λίγο.
Θάλασσας τοῦ πρωϊοῦ κι ἀνέφελου οὐρανοῦ
λαμπρὰ μαβιά, καὶ κίτρινη ὄχθη· ὅλα
ὠραία καὶ μεγάλα φωτισμένα.**

**Ἐδῶ ἄς σταθῶ. Κι ἄς γελασθῶ πὼς βλέπω αὐτὰ
(τὰ εἶδ' ἀλήθεια μιὰ στιγμή σὰν πρωτοστάθηκα)·
κι ὄχι κ' ἐδῶ τὲς φαντασίες μου,
τὲς ἀναμνήσεις μου, τὰ ἰνδάλματα τῆς ἡδονῆς.**

Κ. Π. Καβάφης

«Αγαπημένα των πατρίδων μας νερά»

Για αιώνες μονοπώλησε η Μεσόγειος την παγκόσμια ιστορία. Λίμνη ελληνικότητας, χάρη στις αρχαιοελληνικές αποικίες (από τη φωκειακή Μασσαλία ως τη Ναύκρατη, περνώντας από τη Μεγάλη Ελλάδα), λίμνη ρωμαϊκή ύστερα (μετά την πάταξη από τους Ρωμαίους της πειρατείας των ισαυρικών κυρίως ακτών), βυζαντινή, τέλος, λίμνη, χάρη στην υπεροπλία των ταχύπλων δρομώνων και το μόχθο των βυζαντινών ναυκλήρων.

Έπρεπε να φτάσουμε στο τέλος σχεδόν του 7ου μ.Χ. αιώνα για να δούμε τη Μεσόγειο διχασμένη ανάμεσα στο Σταυρό (τις χριστιανικές δυνάμεις) και την Ημισέληνο. Η αραβομουσουλμανική επικράτηση, όχι μόνο στην ανατολική λεκάνη με την ίδρυση του χαλιφάτου πρώτα της Δαμασκού και κατόπιν της Βαγδάτης, αλλά και σ' όλες τις αφρικανικές ακτές της Μεσογείου, με επέκταση στην Ισπανία (κράτος της Κόρδοβας) και στα μεγάλα νησιά (της Κρήτης και της Κύπρου μη εξαιρουμένων), έφερε στο ιστορικό προσκήνιο τους λαούς που μοιράζονται ως τα σήμερα τον μεσογειακό πλούτο.

Με αμπέλια και ελαιώνες, με πεύκα και κυπαρίσσια, με θυμάρια και μυρτιές, με σχίνα, φραγκόσυκα και σύκα, αλλά και με τα σγουρά μαβιά αγκάθια είναι γεμάτο το τοπίο που δεσπόζει και πλαισιώνει από άκρο σ' άκρο τον κόσμο της Μεσογείου. Παντού η ίδια φύση. Ειπώθηκε ότι ο Οδυσσέας σ' όλη του την περιπετειώδη διαδρομή βρίσκεται πάντα στο ίδιο κλίμα. Ίδια η φύση, άλλος όμως ο πολιτισμός που ανθεί στην ανατολική Μεσόγειο, άλλος αυτός της δυτικής και άλλος, βέβαια, αυτός της χριστιανικής βόρειας ακτής από αυτόν των νότιων μουσουλμανικών παραλίων. Άσχετο τώρα αν στην πατρίδα των τριών μονοθειών (Ιουδαϊσμού, Χριστιανισμού, Ισλάμ), που είναι η Μεσόγειος, το άκουσμα της όποιας μελωδίας γεννά την ίδια συγκίνηση παντού.

Ελληνοπρεπής η ανατολική λεκάνη, σεμνύνεται για την κοινή αλεξανδρινή λαλιά, το φορέα της φήμης, όπως γράφει ο κατεξοχήν υμνητής του ελληνοιστικού κατορθώματος, ο ελληνικός Καβάφης.

Λατινοθερμμένη η δυτική λεκάνη της Μεσογείου, περηφανεύεται για τη ρωμαϊκή αυτοκρατορική εποποιία και για την εφαρμογή της έννομης πολιτείας, της *res publica*, της ρωμαϊκής, δηλαδή, νομοθεσίας στον τότε μεσογειακό-ευρωπαϊκό κόσμο.

Ορθοδοξία, το σέβασμα στις βορειανατολικές περιοχές της Μεσογείου, καθολικισμός όμως στις βορειοδυτικές. Μουσουλμάνοι οι λαοί των αφρικανικών παραλίων του Μαγκρέμπ αλλά και εκείνοι του Μασρέκ και της Τουρκίας, των ασιατικών, δηλαδή, ακτών της κοινής για όλους θάλασσας.

Ζει και δρα ο κάθε μεσογειακός λαός, με τις παραδόσεις του, τις δοξασίες του, τα ιδιαίτερα ήθη και έθιμά του, γύρω από αυτή τη θάλασσα της πειρατείας και της ξενιτιάς. Τι, λοιπόν, μας κάνει να μιλάμε για «Κόσμο της Μεσογείου» σαν ένα ενιαίο πολιτιστικό μόρφωμα; Ίσως το απέραντο γαλάζιο «των Νερών των πατρίδων μας», όπως θα 'λεγε ο Καβάφης: Η θάλασσα, δηλαδή, που ενώνει όπως θέλει η γεωγραφία και η φύση, αντί να χωρίζει όπως θέλει η ιστορία και η τρέλα των ανθρώπων.

Αυτήν τη Μεσόγειο με τα άπειρα γεφύρια της (έτσι ονομάζω τα πολυάριθμα μικρά και μεγάλα νησιά της) θα μας τραγουδήσουν οι καλλιτέχνες της *Arpeggiata*. Θα μας ταξιδέψουν στα πέρατά της, από τα ελληνόφωνα χωριά της Ιταλίας στο Αιγαϊακό αρχιπέλαγος, σε Κρήτη, Κύπρο ως τα παράλια της Τουρκίας. Και από εκεί προς τη Δύση, στη Μαγιόρκα και στην Καταλονία ως την Πορτογαλία, όπου η Μεσόγειος σμίγει με τον Ατλαντικό.

Τουριστικοί αυτοί σήμερα προορισμοί, παρόλο που η *Mare Nostrum* είναι στις μέρες μας τριπλά άρρωστη-παγιδευμένη μέσα στη ρύπανση και στα απορρίμματα, ματωμένη από τους εμφύλιους σπαραγμούς, με ατελείωτες συρράξεις ανάμεσα στους λαούς της, ανεπανόρθωτα τραυματισμένη από την τουριστική βουλμία: Αυτήν που την περιτειχίζει όλο και πιο πολύ με τσιμεντοκτίσματα, οικοδομικά μεγαθήρια που παίρνουν τη θέση των περιστευλών, κομψών αρχαίων ναών και των θεάτρων που δέσποζαν κάποτε και κοσμούσαν κάθε μεσογειακή πόλη. Τα δημιουργήματα της μεταμοντέρνας αρχιτεκτονικής επισκιάζουν τώρα τα περήφανα καμπαναριά των εκκλησιών και τους ψηλόλιγνους μιναρέδες των τζαμιών και ισοπεδώνουν το χαρακτήρα του τοπίου.

As αφεθούμε όμως στην αθωότητα, as ακούσουμε, δηλαδή, απερίσπαστοι, με ανοιχτά τα μάτια της ψυχής, τους καημούς και τις χαρές της θάλασσάς μας, της παντοτινής Μεσογείου, όπως ξέρει να τα τραγουδήσει η τέχνη και η ακούραστη νοσταλγική δούλεψη των καλλιτεχνών που μας κάνουν την τιμή να είναι σήμερα μαζί μας.

Πρύτανης ΕΛΕΝΗ ΑΡΒΕΛΕΡ
Πρόεδρος ΔΣ του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ, ο οποίος γιορτάζει φέτος 60 χρόνια παρουσίας στη μουσική παιδεία και στον πολιτισμό, συνεργάζεται με ιδιαίτερη χαρά στη διοργάνωση των εκδηλώσεων του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών για τα 150 χρόνια από τη γέννηση του Κ.Π. Καβάφη.

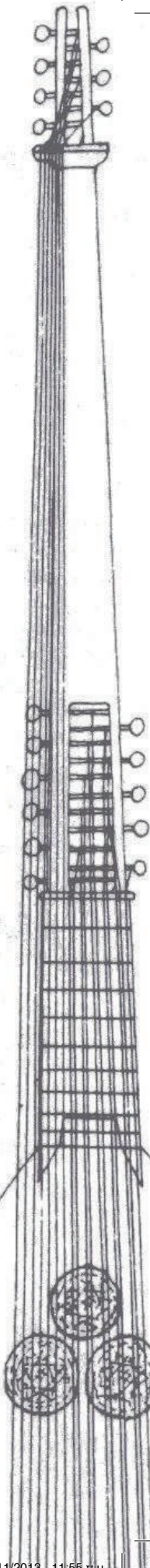
Στο πλαίσιο αυτό, το διάσημο συγκρότημα L'Arpeggiata και η Christina Pluhar έρχονται για πρώτη φορά στην Ελλάδα για μία μοναδική συναυλία στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, με τη συμμετοχή εξαιρετικών μουσικών από τις μεσογειακές χώρες. Ένα ξεχωριστό γεγονός για το φιλόμουσο κοινό και μια ιδιαίτερη τιμή για τους Φίλους της Μουσικής, που συνεργάστηκαν στην πραγματοποίησή του.

Στην Αίθουσα Διδασκαλίας της Μουσικής Βιβλιοθήκης του Συλλόγου, οι μουσικοί της L'Arpeggiata και η Christina Pluhar είχαν, επιπλέον, την ευκαιρία να προσφέρουν πριν από λίγες μέρες σε μια πλειάδα ελλήνων σολίστ και μουσικών συνόλων ένα πρωτότυπο masterclass και ένα μουσικό εργαστήριο με όργανα εποχής.

Ελπίζουμε σε πολλές ακόμη ευτυχείς συνεργασίες με το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών και την εμπνευσμένη Πρόεδρό του, κυρία Ελένη Αρβελέρ, στην οποία ευχόμαστε να πρωτοπορεί, όπως πάντα, στις ιδέες και τις δράσεις για τη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού.

ΠΑΝΟΣ ΔΗΜΑΡΑΣ

Πρόεδρος ΔΣ του Συλλόγου Οι Φίλοι της Μουσικής

Mediterraneo • Μεσόγειος

Λ'Arpeggiata - Christina Pluhar

Τραγούδι

Misia *fado* (Πορτογαλία)

Nuria Rial *σοπράνο* (Ισπανία)

Vincenzo Capezzuto (Ιταλία)

Κατερίνα Παπαδοπούλου (Ελλάδα)

Margit Übellacker *ψαλτήρι*

Sarah Ridy *άρπα μπαρόκ*

Eero Palviainen

κιθάρα μπαρόκ, αρχιλαούτο

David Mayoral *κρουστά*

Francesco Turrisi

τσέμπαλο, κρουστά, μελόντικα

Boris Schmidt *κοντραμπάσο*

Sandro Daniel Costa *fado* *κιθάρα* (Πορτογαλία)

Daniel Pinto *fado* *βιόλα* (Πορτογαλία)

Σωκράτης Σινόπουλος *λύρα* (Ελλάδα)

Νίκος Μέρμηγκας *λάφτα* (Ελλάδα)

Αγτας Doğan *κανονάκι* (Τουρκία)

Ismail Tunçbilek *σάζι* (Τουρκία)

Anna Dego *χορός*

Μουσική διεύθυνση - θεόρβη

Christina Pluhar

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Θάλασσα του πρωιού» Κ. Π. Καβάφης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Are mou Rindineddha

Παραδοσιακό (Γραικάνικο–Σαλέντο, Κάτω Ιταλία)
Vincenzo Capezzuto, Κατερίνα Παπαδοπούλου

Sem Saber

Carlos Paredes (Πορτογαλία)
Misia

Tres sirenas

Αωνύμου (17ος αιώνας)
Nuria Rial, Vincenzo Capezzuto
Κατερίνα Παπαδοπούλου

Pizzica di San Vito

Παραδοσιακό (Σαλέντο, Κάτω Ιταλία)
Vincenzo Capezzuto

Yo soy la locura

Henri de Bailly
Nuria Rial

Χασάπικο

Παραδοσιακό (Ελλάδα)
Οργανικό

Αμυγδαλάκι τσάκισα

Παραδοσιακό (Ελλάδα)
Κατερίνα Παπαδοπούλου

O pájem (Fado Capital)

Alfredo Marceneiro (Πορτογαλία)
Misia

Rosa negra (Fado Corrido)

Παραδοσιακό (Πορτογαλία)
Misia

Hicâz mandıra

Sultan Abdülaziz (19ος αιώνας, Τουρκία)
Οργανικό

Agarimu fidela protini

Παραδοσιακό (Γραικάνικο–Σαλέντο, Κάτω Ιταλία)
Vincenzo Capezzuto

De Santanyí vaig partir

Παραδοσιακό (Μαγιόρκα)
Nuria Rial

Θάλασσα, λυπήσου

Παραδοσιακό (Ελλάδα)
Κατερίνα Παπαδοπούλου

Amor de mel, amor de fel

Carlos Gonçalves (Πορτογαλία)
Misia

Cantigas de portuguesas (Fado Magala)

Παραδοσιακό (Πορτογαλία)
Misia

Oriamu pisulina

Παραδοσιακό (Γραικάνικο–Σαλέντο, Κάτω Ιταλία)
Vincenzo Capezzuto, Κατερίνα Παπαδοπούλου

La dama d’Aragó

Παραδοσιακό (Καταλονία)
Nuria Rial

Variaciones

Αυτοσχεδιασμός, οργανικό

Los delfines

Diego Pisador (16ος αιώνας, Ισπανία)
Nuria Rial

Güneş & ay

Αυτοσχεδιασμός κανονάκι & σάζι (Τουρκία)
Οργανικό

Lu passariellu

Παραδοσιακό (Ιταλία)
Nuria Rial, Misia, Vincenzo Capezzuto
Κατερίνα Παπαδοπούλου

Mediterraneo

Η θάλασσα δεν χωρίζει τους πολιτισμούς, τους ενώνει.

Οι Δρόμοι της Ελιάς και το μουσικό μας ταξίδι

Για τους περισσότερους, ο τόπος όπου ευδοκίμει η ελιά είναι τα σύνορα της Μεσογείου, γι' αυτό και συχνά αναφέρονται σε αυτόν ως «Οι δρόμοι της ελιάς». Μόνο ένα μικρό μέρος της Γαλλίας, της Τουρκίας και της Βόρειας Αφρικής ανήκει σε αυτή την περιοχή, ενώ η Πορτογαλία και η Ιορδανία θεωρούνται μέρος της για πολιτιστικούς και κλιματικούς λόγους, αν και βρίσκονται εκτός των ακτών της Μεσογείου.

Αφετηρία του αποψινού προγράμματος ήταν τα γραικάνικα (ελληνο-σαλεντίνικα) τραγούδια και οι ταραντέλες, οι μουσικές ρίζες των οποίων βρίσκονται στην Ιταλία αλλά τραγουδιούνται στα ελληνικά από τον ελληνικής καταγωγής πληθυσμό του Σαλέντο εδώ και πολλούς αιώνες. Αυτό το συναρπαστικό μίγμα κατω-ιταλικού και ελληνικού πολιτισμού μάς ώθησε να αρχίσουμε ένα μουσικό εξερευνητικό ταξίδι στην περιοχή της Μεσογείου, για να ανακαλύψουμε περισσότερες μουσικές διασυνδέσεις. Έτσι, από τη Νότια Ιταλία οδηγηθήκαμε ανατολικά στην Ελλάδα και την Τουρκία και δυτικά προς την Ισπανία (Μαγιόρκα και Καταλονία) και την Πορτογαλία.

Ελληνο-σαλεντίνικο τραγούδι

Το 1945, η Grecia Salentina –περιοχή της νότιας Απουλίας, στο νοτιοανατολικό άκρο της ιταλικής χερσονήσου– είχε περίπου 40.000 κατοίκους που μιλούσαν άπταιστα ελληνικά, συγκεντρωμένους στα χωριά Καλιμέρα, Καστρινιάνο, Κοριλιάνο, Μαρτάνο, Μαρτινιάνο, Στερνατία και Τζολλινό. Υπάρχει επίσης μια ελληνόφωνη περιοχή της Καλαβρίας που αποτελείται από εννέα χωριά στην απρόσιτη ορεινή περιοχή της Μποβεζίας, συμπεριλαμβανομένων των Μπόβα Σουπεριόρε, Ροχούντι, Γκαλλιτσιανό, Χωρίο του Ροχούντι και Μπόβα Μαρίνα, και τέσσερις περιοχές στην πόλη Ρέτζο-Καλάμπρια, αλλά ο ελληνόφωνος πληθυσμός είναι σημαντικά μικρότερος από ό,τι στο Σαλέντο.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, σύνθετοι κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες όπως η επίδραση του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης και των εφημερίδων μείωσαν περαιτέρω τον αριθμό των Ελληνοφώνων. Σήμερα το ποσοστό είναι ακόμα μικρότερο, καθώς η γλώσσα ομιλείται κυρίως από τους ηλικιωμένους, και μόνο στο σπίτι. Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, η ελληνόφωνη κοινότητα έχει ευαισθητοποιηθεί ως προς την καταγωγή της, την ιστορία, τις παραδόσεις και τη γλώσσα της, η οποία διατηρείται ζωντανή πάνω απ' όλα χάρη στη μουσική και στα παραδοσιακά τραγούδια που έχουν παραδοθεί από γενιά σε γενιά. Το ιταλικό κοινοβούλιο αναγνώρισε την Γρίκο ως εθνοτική και γλωσσική μειονότητα.¹

Ο όρος «Γρίκο» προσδιορίζει όχι μόνο τους ελληνόφωνους κατοίκους του Σαλέντο και της Καλαβρίας αλλά και τη γλώσσα τους. Οι ελληνικές διάλεκτοι που ομιλούνται σήμερα διαφέρουν από τόπο σε τόπο, καθώς περιέχουν λέξεις από τις διαλέκτους του Σαλέντο ή της Καλαβρίας, γεγονός που τους προσδίδει ιδιαίτερη μουσικότητα. Η παράδοση της μουσικής Γρίκο έχει τα χαρακτηριστικά της λαϊκής μουσικής της νότιας Ιταλίας, όσον αφορά το στιλ, τη μελωδία και την αρμονία, καθώς επίσης και μερικές τουρκικές και αραβικές επιρροές. Διακρίνονται οι εξής βασικές μουσικές φόρμες: *ninna nanna* (νανούρισμα για ένα νεογέννητο βρέφος), *matinata* και *serenata* (ηρωικά και βραδινά τραγούδια για ερωτευμένους νέους), *stornello* (για τους χωρικούς που προκαλούν ο ένας τον άλλον), *moroloja* (επικήδειο μοιρολόι), *tarantella* και *pizzica*.

Tarantella

Το φαινόμενο της ταραντέλας –είδος μουσικής θεραπείας που υποτίθεται ότι θεραπεύει από το τσίμπημα της αράχνης– σώζεται στην Grecia Salentina μέχρι και τις μέρες μας. Υπάρχουν τρία διαφορετικά είδη ταραντέλας:

*Pizzica tarantella*²

Αναφέρεται σε γραπτές πηγές από την εποχή του Μεσαίωνα. Πρόκειται για έναν ατομικό ή ομαδικό χορό θεραπείας, που θεωρούνταν η μόνη θεραπεία για το τσίμπημα της ταραντούλας. Πιθανώς η ταραντέλα να ανάγεται στις αρχαϊκές τελετουργίες προς τιμήν της αρχαιοελληνικής μυθολογικής μορφής της Αράχνης. Στις 29 Ιουνίου –του Αποστόλου Παύλου– οι άρρωστοι μεταφέρονται στο παρεκκλήσι του ελληνικού χωριού της Γκαλατίνας και χορεύουν την ταραντέλα έξω από το νάο αλλά και στο εσωτερικό του, συνδυάζοντας έτσι αρχαϊκές και χριστιανικές παραδόσεις.

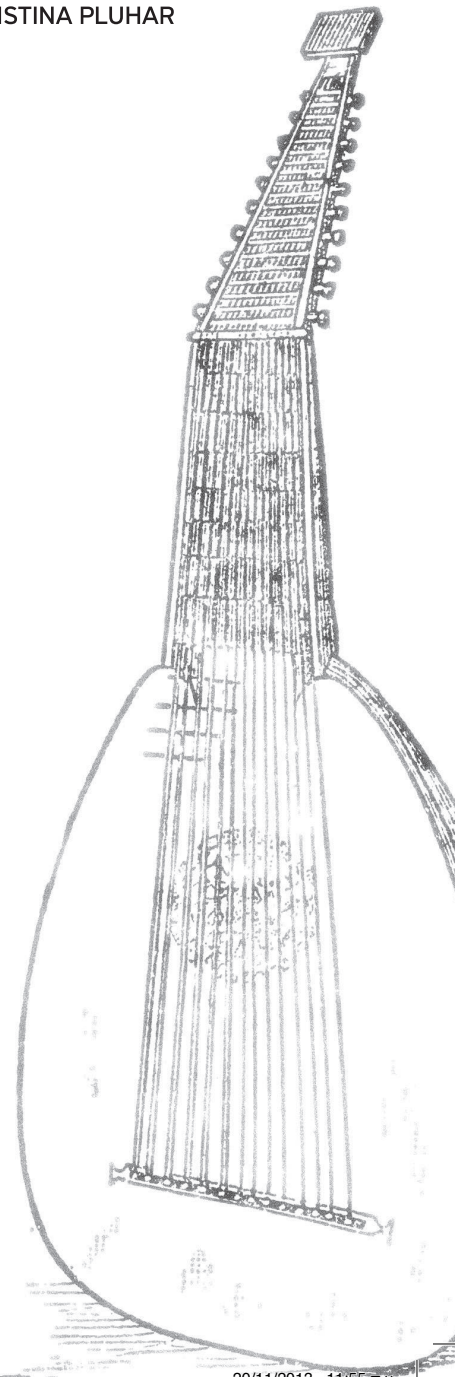
*Pizzica de core (della gioia)*³

Αυτή η ταραντέλα χορεύεται σε δημόσιες γιορτές, γάμους, βαπτίσεις και οικογενειακές συνάξεις όλων των ειδών. Αρχικά τη χόρευε ένα ζευγάρι χορευτών, αλλά τώρα χορεύεται από περισσότερους (σειρές των δύο) ή ως καντρίλια (τέσσερα αντικριστά ζευγάρια). Εκφράζει τη χαρά, την αγάπη, το φλερτ και το πάθος.

*Pizzica scherma (danza dei coltelli)*⁴

Χορεύεται το βράδυ της 15ης Αυγούστου στη γιορτή του Αγίου Ρόκκο, στο χωριό Τορρεπαντούλι της επαρχίας Λέτσε. Είναι ταραντέλα για δύο άνδρες, οι οποίοι παλαιότερα χόρευαν κρατώντας μαχαίρι στα χέρια τους. Ο χορός απαιτούσε τους καλύτερους μουσικούς ταμπουρέλο, αφού κρατούσε για ώρες, συχνά, μάλιστα, όλη τη νύχτα. Σήμερα τα μαχαίρια έχουν αντικατασταθεί από τα δάκτυλα: ο δείκτης και ο μέσος σχηματίζουν το όπλο. Οι κινήσεις, οι χειρονομίες και οι εκφράσεις του προσώπου, οι επιθετικές και αμυντικές στάσεις απηχούν έναν συγκεκριμένο κώδικα τιμής. Η ταραντέλα αυτή χρησιμοποιήθηκε αρχικά για την επίλυση διαφορών και θεμάτων ιεραρχίας ανάμεσα στους τσιγγάνους και στους εμπόρους αλόγων.

CHRISTINA PLUHAR

1. Μειονοτική διάλεκτος κατοίκων του Σαλέντο και της νότιας άκρης της Καλαβρίας.
2. Χορός όσων τιμηθήκαν από αράχνη.
3. Πίτσικα της καρδιάς (από χαρά).
4. Πίτσικα της ξιφομαχίας (χορός μαχαιριών).

L'Arpeggiata—Christina Pluhar

Η L'Arpeggiata ιδρύθηκε το 2000, με διευθύντρια την Christina Pluhar. Όλα τα μέλη της είναι εξαιρετικοί σολίστ. Το Σύνολο, που συνεργάζεται συχνά με τραγουδιστές μπαρόκ και παραδοσιακής μουσικής, επικεντρώνεται στην αναβίωση ενός σχεδόν αγνώστου ρεπερτορίου, κυρίως των αρχών του 17ου αιώνα. Με κύριο άξονα τον αυτοσχεδιασμό επιδιώκει μια διαφορετική προσέγγιση του τραγουδιού, που βασίζεται σε επιρροές από την παραδοσιακή μουσική, και τη δημιουργία ελκυστικών παραστάσεων που συνδυάζουν τη μουσική, τη θεατρική κίνηση και το χορό.

Η L'Arpeggiata έχει λάβει εγκωμιαστικά σχόλια από το κοινό και τους κριτικούς για τα άλμπουμ και τις συναυλίες της. Το άλμπουμ *La Villanella* με μουσική Τζιρόλαμο Κάσμππεργκερ θεωρήθηκε το «γεγονός του μήνα» από το *Répertoire des disques* το 2001 και πήρε το «Διεθνές βραβείο δίσκου με ιταλική μουσική». Το δεύτερο CD *Homo fugit velut umbra* με μουσική Στέφανο Λάντι έλαβε τις διακρίσεις «10 de Répertoire», «Diapason découverte», «CD της εβδομάδας» από το BBC, «CD του μήνα» από το περιοδικό *Amadeus* (Ιταλία) και το Pizzicato Excellentia (Λουξεμβούργο). Το CD *La Tarantella*, μια συνάντηση μπαρόκ και παραδοσιακών μουσικών, έλαβε τις διακρίσεις «10 de Répertoire», «CD της εβδομάδας» από το France Musique και «CD του μήνα» από το περιοδικό *Toccata* (Γερμανία). Το *All' improvviso* βραβεύτηκε με Timbre de platine από την Opéra international, ως «CD της εβδομάδας» από το *BBC magazine*, ενώ το *Rapresentatione di anima et di corpo* με

μουσική Εμίλιο ντε Καβαλιέρι πήρε το βραβείο της Ακαδημίας «Σαρλ Κρος». Στο τελευταίο άλμπουμ *Los impossibles* συμμετέχουν οι Kings Singers και ο κιθαρίστας φλαμέγκο Πέπε Αμπιτσουέλα. Από το 2009 το Σύνολο συνεργάζεται με την EMI / Virgin classics. Το άλμπουμ *Teatro d'amore*, σε μουσική Μοντεβέρντι και με τη συμμετοχή των τραγουδιστών Φιλίπ Ζαρουσκού και Νούρια Ριάλ, πήρε το Echo Klassik (Γερμανία) το 2009, και το Edison classic (Ολλανδία) το 2010. Το CD *Via crucis*, με τη συμμετοχή του φωνητικού συνόλου Barbara Furtuna από την Κορσική, κυκλοφόρησε το 2010. Το άλμπουμ *Vespro della Beate Vergine* (Ο εσπερινός για την Παναγία) του Μοντεβέρντι κυκλοφόρησε το 2011. Το άλμπουμ *Los rajaros perdidos*, που κυκλοφόρησε το 2012, επικεντρώνεται στην παραδοσιακή και μπαρόκ μουσική της Λατινικής Αμερικής. Το τελευταίο άλμπουμ της L'Arpeggiata, *Mediterraneo*, κυκλοφόρησε τον Μάρτιο του 2013. Η Arpeggiata έχει εμφανιστεί σε περίφημες αίθουσες συναυλιών και σε διεθνή φεστιβάλ, μεταξύ άλλων, Lufthansa του Λονδίνου, Oude Muziek της Ουτρέχτης, «Ανοιξη των τεχνών» στη Νάντη, Pflingstfestspiele στο Μελκ της Αυστρίας, του Saint-Michel-en-Thiérange της Πικαρδίας, της Sablé-sur-Sarthe, Παλιάς μουσικής στην Μπρυζ, στο Πουασσύ, στην Αγία Πετρούπολη, στη Μόσχα, στην Αίθουσα Philharmonie της Κολωνίας, στην Αίθουσα Γκαβώ του Παρισιού, Καλοκαιρινό Φεστιβάλ του Σβέτσιγγκεν, Φεστιβάλ του Πότσταμ, Φεστιβάλ Χαίντελ στη Χάλλε, Διεθνές Φεστιβάλ Λούντβιχσμπουργκ, Τριεννάλε στη Ρουρ, Διεθνές Φεστιβάλ της Κων/πολης, Φεστιβάλ Τεχνών του Χονγκ Κονγκ, Μητροπολιτικό Κέντρο Τεχνών στο Τόκιο και Κάρνεγκι Χολ της Νέας Υόρκης.

Christina Pluhar

Η Κριστίνα Πλουχάρ έκανε μαθήματα κιθάρας στη γενέτειρά της, το Γκρατς, και στη συνέχεια λαούτου με δάσκαλο τον Τογιόχικο Σάτο στο Ωδείο της Χάγης. Πήρε Diplôme supérieur de perfectionnement στη Σκόλα Καντόρουμ της Βασιλείας με καθηγήτη τον Χόπκινσον Σμιθ. Στη συνέχεια, σπούδασε με τη Μάρα Γκαλάσσι στη Σκόλα Τσίβικα του Μιλάνου. Το 1992 κέρδισε το α΄ βραβείο στον Διεθνή Διαγωνισμό Παλαιάς Μουσικής του Μάλμε με το σύνολο La Fenice. Ζει στο Παρίσι από το 1992. Συμμετέχει ως σολίστ και ως κοντίνουο (συνεχές βάσιμο) σε γνωστά σύνολα μουσικής δωματίου: La Fenice, Concerto Soave, Accordone, Elyma, Les Musiciens du Louvre, Ricercar, Akademia, La Grande Ecurie et la Chambre du Roy, Concerto Köln, υπό τη διεύθυνση των μαέστρων Ρενέ Ζακόμπ, Άιβορ Μπόλτον, Αλεσσάντρο ντε Μάρκι. Το ρεπερτόριό της περιλαμβάνει έργα από τον 16ο έως τον 18ο αιώνα για αναγεννησιακό λαούτο, κιθάρα μπαρόκ, αρχιλαούτο, θεόρβη και άρπα μπαρόκ. Από το 1993 δίνει μαθήματα τελειοποίησης στο Πανεπιστήμιο του Γκρατς, και από το 1999 διδάσκει άρπα μπαρόκ στο Ωδείο της Χάγης. Το 2000 ίδρυσε το Σύνολο L'Arpeggiata, με το οποίο έχει κάνει πολλές ηχογραφήσεις (μεταξύ άλλων τα άλμπουμ *La Tarantella*, *All' improvviso*, *Los impossibles*, *Teatro d'amore*) και έχει δώσει συναυλίες σε όλη την Ευρώπη. Εκτός από μουσική διευθύντρια του Συνόλου, η Πλουχάρ συμμετέχει και ως μουσικός επί σκηνής, διαμορφώνει τα προγράμματα, ενώ κάνει και την απαραίτητη έρευνα για τις συναυλίες και τις ηχογραφήσεις της L'Arpeggiata. Το 2010, για τη δέκατη επέτειο του Συνόλου, έδωσε πολλές συναυλίες στη Γαλλία και στην Ευρώπη.

Mísia

Με καταγωγή πορτογαλική από τον πατέρα της και ισπανική από τη μητέρα της, η Μίσια γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Πόρτο της Πορτογαλίας. Τραγούδησε πρώτη φορά φάδο για το λαϊκό κοινό που συνέρρεε στα διάφορα casas de fado του Πόρτο. Μετακόμισε

στη Βαρκελώνη και τραγούδησε στα θυρλιικά καμπαρέ της Paralelo (το «Μπρόντγουεϊ της Καταλονίας»), όπου η ανεξέλεγκτη ελευθερία του destape (η περίοδος αχαλίνωτης σεξουαλικής απελευθέρωσης αμέσως μετά το θάνατο του Φράνκο) αποτυπωνόταν στα kits κοστουμια, στο υπερβολικό μακιγιάζ και στην επιτηδευμένη συμπεριφορά. Αργότερα μετακόμισε στη Μαδρίτη, όπου έδωσε τις πρώτες δικές της παραστάσεις και υιοθέτησε ένα αναγνωρίσιμο προσωπικό στιλ.

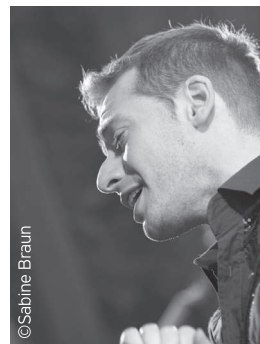
Ύστερα από μια μακριά περίοδο πειραματισμού η Μίσια –που δεν είχε ξεχάσει τα φάδο της εφηβείας της και τα σκοτεινά, όλο καπνό casas de fado– αποφάσισε να επιστρέψει στην πατρίδα της. Εγκαταστάθηκε στη Λισαβόνα αποφασισμένη να τραγουδήσει τα δικά της φάδο. Όμως, η πτώση της δικτατορίας του Σαλαζάρ είχε δημιουργήσει εχθρικό κλίμα ως προς αυτό το μουσικό είδος, καθώς το φάδο είχε χρησιμοποιηθεί από τη δικτατορία ως εργαλείο προπαγάνδας, καταστολής και πνευματικής χειραγώγησης. Με την εξαίρεση κάποιων εμπνευσμένων ποιημάτων, τα τραγούδια μιλούσαν για μια ταπεινή και φτωχή Πορτογαλία, που έπρεπε να αρκείται στα λίγα. Έτσι η Μίσια έπρεπε να φέρει εις πέρας ένα τεράστιο έργο: να απογράψει και να καταλογογραφήσει το είδος, τα παραδοσιακά κομμάτια, και να έρθει σε επικοινωνία με ποιητές ζητώντας τους να γράψουν νέους στίχους. Επανεισήγαγε το βιολί και το ακορντεόν στα φάδο, όπως τα είχε ακούσει ως παιδί, ενώ εισήγαγε και το πιάνο –όπως στα αριστοκρατικά σαλόνια του 19ου αιώνα– επιφέροντας σημαντικές αλλαγές στην ουσία και τη μορφή του μουσικού αυτού είδους. Η επίθεση που δέχτηκε η Μίσια προήλθε και από τον αριστερό χώρο –την κατηγορήσαν ότι ασχολούνταν με ένα συντηρητικό, αντιδραστικό είδος μουσικής– και από τον συντηρητικό κόσμο, που αποδοκίμαζε την εικόνα της, τις δηλώσεις της, τη συνεργασία της με ποιητές «αμφιβόλων» φρονιμάτων και την περιφρόνησή της για κάθε σύμβαση

σχετική με το φάδο. Παρ' όλα αυτά, η πρωτοπόρος Μίσια επέμενε, αποφασισμένη να πραγματοποιήσει το όραμά της.

Οι πρώτες της επιτυχίες σημειώθηκαν εκτός Πορτογαλίας: στην Ισπανία και την Ιαπωνία, στη Γαλλία και τη Γερμανία. Γρήγορα καθιερώθηκε διεθνώς, και έγινε η δεύτερη καλλιτέχνηδα φάδο που τραγούδησε στα μεγαλύτερα θέατρα του κόσμου, μετά την Αμάλια Ροντρίγκεζ. Οι πολλές και πολυβραβευμένες ηχογραφήσεις της βρήκαν άμεση ανταπόκριση από το κοινό και πρόσφεραν στη Μίσια παγκόσμια αναγνώριση. Ο δίσκος *Mísia fado* κυκλοφόρησε στην Ιαπωνία, τη Νότια Κορέα και την Ισπανία. Το *Tanto menos tanto mais* κέρδισε το βραβείο της Ακαδημίας «Σαρλ Κρος». Το *Garras dos Sentidos*, η πρώτη ηχογράφιση φάδο με ακορντεόν, βιολί και πιάνο, πούλησε 250.000 αντίτυπα. Στο *Paixões Diagonais* συμμετείχε η διάσημη πιανίστρια Μαρία Ζοάο Πίρες. Μετά την κυκλοφορία του άλμπουμ *Ritual*, αφιέρωμα στους καλλιτέχνες των *casas de fado*, η Μίσια παρουσίασε για πρώτη φορά φάδο στο παπικό ανάκτορο στο Φεστιβάλ της Αβινιόν.

Με το *Canto* απομακρύνεται από το φάδο – ο δίσκος βασίζεται σε οργανικά έργα του πορτογάλου κιθαρίστα και συγγραφέα Κάρλος Παρέδες και πήρε το βραβείο Record των γερμανών κριτικών. Στη συνέχεια, κυκλοφόρησε το CD *Drama Box* με τάνγκο,μπολέρο και φάδο, όπου συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, η Φαννύ Αρντάν, η Μιράντα Ρίτσαρντσον, η Ούτε Λέμπερ, η Κάρμεν Μάουρα και η Μαρία δε Μεδέιρος.

Vincenzo Capezzuto

Ο Ιταλός Βιντσέντζο Καπετζούτο είναι τραγουδιστής και χορευτής διεθνούς φήμης. Με τη διπλή αυτή ιδιότητα συνεργάστηκε με τον Γκουίντο Μορίνι και το *Accordone Ensemble*, και με τον Μάρκο Μπήσλεϋ στο σόου *The Temptation of the Evil*

(Θέατρο Μοτσαρτέουμ, Μουσικό Φεστιβάλ του Ζάλτσμπουργκ). Τον Νοέμβριο του 2010 περιόδευσε στην Ευρώπη με την Ευρωπαϊκή Ορχήστρα Μπαρόκ ερμηνεύοντας παραδοσιακά ιταλικά και μπαρόκ τραγούδια υπό τη διεύθυνση της Κριστίνας Πλουχάρ. Από το 2009 συνεργάζεται με την *L'Arpeggiata* και την Πλουχάρ: συμμετείχε στις ηχογραφήσεις των άλμπουμ *Via Crucis* (2010), *Los pájaros perdidos* (2012) και *Mediterraneo* (2013) από τη *Virgin Classics*, και εμφανίστηκε με το Σύνολο σε διεθνή μουσικά φεστιβάλ, μεταξύ άλλων στο Χονγκ Κονγκ και στο Κάρνεγκι Χολ. Συνεργάζεται ως τραγουδιστής με το σύνολο *Romo d'oro* υπό τη διεύθυνση του Ρικκάρντο Μινάσι, με τους οποίους ηχογράφησε το CD *In Gondola* (θα κυκλοφορήσει σύντομα) με μπαρόκ ενετική μουσική του 18ου αιώνα. Μαζί με τον Ιταλό σκηνογράφο Κλάουντιο Μπορτζάνι δημιούργησαν το *Soqquadro Italiano*, ένα καλλιτεχνικό πρότζεκτ που λειτουργεί ταυτόχρονα ως μουσικό σύνολο, ομάδα χορού και θεατρική ομάδα. Με το *Soqquadro Italiano* συμμετείχε στο Φεστιβάλ Μπαρόκ της Άλα, στην Μπιεννάλε της Βενετίας και σε άλλα διεθνή φεστιβάλ. Τέλος πήρε μέρος στην ηχογράφιση του CD *Ti amo anche se non so chi sei* μαζί με Ιταλούς τραγουδιστές, μεταξύ άλλων Λούτσιο Ντάλλα, Τζάνι Μοράντι, Μάσιμο Ρανιέρι, Φράνκο Μπατιάτο και Ρομπέρτο Φέρι.

Nuria Rial

Η Καταλανή Νούρια Ριάλ σπούδασε πιάνο και τραγούδι στη γενέτειρά της. Πήρε βραβείο στο τραγούδι και συνέχισε σπουδές τραγουδιού στη Μουσική Ακαδημία της Βασιλείας με καθηγήτη τον Κουρτ Βίντμερ (Advanced Diploma). Έχει επίσης βραβευτεί

από το Ίδρυμα Helvetia Patria Jeunesse και από το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Ίδρυμα Pro Europa. Έχει εμφανιστεί ως σολίστ με μουσικά σύνολα και ορχήστρες στην Ευρώπη: Ορχήστρα Δωματίου της Βασιλείας, Il Giardino Armonico, Concerto Köln, Μπαρόκ Ορχήστρα της Σεβίλλης, Συμφωνική Ορχήστρα Ουγγαρίας, Ορχήστρα Δωματίου της Ζυρίχης και με το σύνολο Les Musiciens du Louvre, υπό τη διεύθυνση των μαέστρων Ρενέ Ζακόμπ, Τζοβάννι Αντονίνι, Πωλ Γκούντγουιν, Λώρενς Κάμμιγκς, Χάουαρντ Γκρίφιθς κ.ά. Επίσης, έχει εμφανιστεί στη Βολιβία, στο Μεξικό, στην Κούβα και στο Ισραήλ. Ως οπερατική τραγουδίστρια έχει συμμετάσχει σε παραγωγές γνωστών λυρικών θεάτρων: Λα Μονναί των Βρυξελλών, Κρατική Όπερα Unter den Linden του Βερολίνου, Θέατρο Ηλυσίων Πεδίων στο Παρίσι, και πιο πρόσφατα, ως Παμίνα στον *Μαγικό αυλό* του Μότσαρτ, στο Θέατρο Φενίτσε της Γένοβας. Η εκτενής δισκογραφία της περιλαμβάνει ηχογραφήσεις για τις εταιρείες Harmonia Mundi στη Γαλλία και στη Γερμανία, Sony-BMG, Virgin, OEHMS Classics, Mirare, Alpha, ORF Austrian Radio και Glossa Music.

Κατερίνα Παπαδοπούλου

Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σε ηλικία οκτώ ετών άρχισε να μαθαίνει παραδοσιακά τραγούδια ως μέλος της παιδικής χορωδίας του Ι. Τσιαμούλη. Σπούδασε ούτι και βυζαντινή μουσική και πήρε δίπλωμα βυζαντινής μουσικής το 2000. Από μικρή εμφα-

νίζονταν σε συναυλιακούς χώρους και μουσικές σκηνές και συμμετείχε σε θεατρικές παραστάσεις τραγουδώντας και παίζοντας ούτι. Παράλληλα συμμετείχε σε ηχογραφήσεις. Έχει συνεργαστεί με τους Π. Θαλασσινό, Ν. Ξυδάκη, Ν. Παπάζογλου, Π. Δουρδουμπάκη, Χ. Τσιαμούλη κ.ά. Συμμετείχε σε δύο κύκλους τηλεοπτικών εκπομπών αφιερωμένων στο ρεμπέτικο τραγούδι, «Eis anámnhsin stigmón elkusitikón» και «Τετράς η ξακουστή του Πειραιώς». Συνεργάστηκε με τη Δόμνα Σαμίου σε συναυλίες και ηχογραφήσεις. Το 2001 ηχογράφησε το CD *Τα τραγουδάκια μου πουλώ* με τραγούδια από το Μελί της Μικράς Ασίας, τα οποία παρουσίασε σε συναυλίες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Νέα Υόρκη, Ολλανδία, Βέλγιο, Ιαπωνία). Το 2005 κυκλοφόρησε ο δεύτερος προσωπικός της δίσκος με τίτλο *Ανατολή μου, Ανατολή μου*, και το 2007 το CD single *Σαν χελιδόνι* (σε στίχους και μουσική Σωκράτη Σινόπουλου) από την Cantini. Το 2010, σε συνεργασία με τον Σωκράτη Σινόπουλο, κυκλοφόρησε το CD *Πολίτικη ζυγιά* (Legend), ζωντανή ηχογράφηση από συναυλία στην Ουτρέχτη το 2008. Διδάσκει παραδοσιακό τραγούδι στο Ωδείο Αθηνών και στο Δημοτικό Ωδείο Περιστερίου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΛΦΩΝ**

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος

Ελένη Αρβελέρ

Διευθυντής

Αθανάσιος Μαρκόπουλος

Μέλη

Χριστίνα Αγγελίδη, Δημήτριος Αντωνόπουλος

Δημήτριος Ζέρβας, Αικατερίνη Λούπα

Ιωάννα Χαριτάτου, Κωνσταντίνος Χριστίδης

Κίμμο Aulake Deyana Danailova

Guy Dockendorf, Gianluca Silvestrini

Γενική Προϊσταμένη Τμήματος

Διοικητικής Υποστήριξης και Γραμματέας ΔΣ

Έφη Βασιλοπούλου

Νομική σύμβουλος

Ελένη Καλορίτη-Κούκη

Πράξη ΜΕ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΞΑΙΣΙΕΣ ΜΕ ΦΩΝΕΣ - 150 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ

Προϊσταμένη Τμήματος Συνεδρίων
και Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων,
Υπεύθυνη Πράξης

Μάρω Νικολοπούλου

Προϊστάμενος Οικονομικής Υπηρεσίας

Ιωάννης Βογανάτσος

Προϊστάμενος Τμήματος Τύπου
και Δημοσίων Σχέσεων

Περικλής Σπάτουλας

Τμήμα Συνεδρίων

και Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων

Αθηνά Γκότση

Οικονομική Υπηρεσία

Θεόδωρος Δεριζιώτης

Γραμματεία

Ελένη Τσουρέλη

Συντονιστής εργασιών προγράμματος

Δημήτρης Γιολάσης

Βοηθός συντονιστή εργασιών προγράμματος

Ελένη Γιώτη

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος

Πάνος Δημαράς

Αντιπρόεδρος

Έφη Αβέρωφ-Μιχαηλίδου

Γενικός Γραμματέας

Ιωάννης Μαρίνος

Ταμίας

Γεώργιος Αϊδίνης

Μέλη

Κωστής Αιλιανός

Τατιάνα Καραπαναγιώτη

Γιάννης Καρτάλης

Μιχάλης Κοπιδάκης

Νίκος Πετρόπουλος

Νίκος Τρίκας

Πέτρος Χριστόφορος

Οικονομικός & Διοικητικός Διευθυντής

Γεώργιος Δερέσκος

Διευθύντρια Μεγάλης Μουσικής Βιβλιοθήκης

Στεφανία Μεράκου

Γραμματεία ΔΣ

Βίκυ Ανθοπούλου, Σοφία Θανοπούλου

Εκτέλεση παραγωγής

Στάμος Τζωρτζάκης

Διεύθυνση-Οργάνωση παραγωγής

Όλγα Καλογρηάδου

Έκδοση Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών Νοέμβριος 2013 / Συντονισμός ύλης Μυρτώ Βουνάτσου /
Μεταφράσεις από τα αγγλικά Γιώργος Παλαιογιάννης / Διόρθωση κειμένων Δέσποινα Παπαγιαννοπούλου /
Σχεδιασμός εντύπου we design / Εκτύπωση WeProductions